

ԻՐԱՎՈՒՆԿ

ԼՐԱԳԻՐ ԱԶԳԱՅԻՆ ԵՒ ՓԱՂԱՓԱԿԱՆ

ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ ԱՄԵՆ ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ ԵՒ ՇԱԲԱԹ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ներկայ 1898 թվականի
Պուշկարիյ համար տարեկան 12 ֆրանկ
» » վեցամսեայ 6 »
Արտասահմանի » տարեկան 14 »
» » վեցամսեայ 7 »
ԿԱՆՆԻԿ ՎՃԱՐԵԼԻ

Համակ դրամ եռայն դրկել հետեւեալ հասցեով
ԽՍԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԵՐԱՒՈՒՆԵՔ ԼՐԱԳՐՈՅ ՎԱՌՆԱ (ՊՈՒԼԿԱՐԻԱ)
Редакция на вѣстникъ
„Иравункъ“
ВАРНА (България).

Rédaction du journal
„Iravounk“
VARNA (Bulgarie)

Խմբագրութեան ուղղեալ գրութիւնք
էս չեն դրկուիր եւ յարմար դասուած
ենք միայն կը հրատարակուին անորոշ
ընթացիկ կամ մասամբ:
Դասնոցման տոյր 20 սանթիմ. երե-
փեկ անգի անգամներու համար 20 0/0
գեղջ կը լինի:

ՈՒՍԻՍԱ ԵՒ ՀԱՅԵՐԸ

Ե.

Ոժանք կը կարծեն թէ պէտք
պիտի ըլլար ամեն յեղափոխական
գործը եւ կազմակերպութիւնը դադարեցնել,
Ռուսիոյ պէս բացարձակ
եւ պահպանողական պետութեան
մը համակրութիւնը չհսկել կրնալու
համար: Սխալ է այս կարծիքը:
Ռուսիա թէեւ իր ներքին վարչու-
թեան մէջ յետագէտ, պահպանողա-
կան սկզբունքներու անվերջ հե-
տեւող, բնաւ չի խորշիւր յեղա-
փոխական ուղղութենէ, ամենէն
կարմիր արմատական գործերէ,
այլ, ընդհակառակը, կը շոյէ, կը
փայտայէ, կը քաջալերէ զանոնք,
երբ կը կատարուին իր սահման-
ներէն դուրս եւ նպաստաւոր են իր
քաղաքական դիտումներուն: Պուլ-
կարիոյ յեղափոխութեան պատմու-
թիւնը միայն կը բաւէ այս հաս-
տատիւ: Եթէ Ռուսիա բարեկա-
մի աչքով նայի հայկական դատին,
ամեն հայկական շարժում, որքան
ալիքաշարժող եւ արմատական ըլլայ,
իրեն հաճելի կը դառնայ:

Յեղափոխական շարժումները
ինքնին ոչ միայն արգելք չեն ուս-
ական համակրութեան գոյացու-
մին ինպատակ մեզի, այլ եւ ուղղա-
կի կրնան դիւրացնել մեզի այդ
համակրութիւնը ստանալու աշխա-
տութիւնը, որոհետեւ ռուս դիւա-
նագիտութիւնը, երբ ուղած է,
զիտցած է միշտ շատ ճարտար-
բէն օգտուիլ թուրքիոյ քրիստոն-
եայ տարրերուն դժգոհութեան
ցոյցերէն եւ խլրտումներէն թուրք
կառավարութեան դէմ: Եւ ո՞վ կըր-
նայ ըսել թէ նոյն իսկ հայկական
յեղափոխութեան ցոյցերէն չօգ-
տուեցաւ իրը հակառակորդ թուր-
քահայութեան:

Այս տեսակէտով ալ ուրեմն,
ինչպէս առհասարակ, հարկաւոր
կը նկատենք յեղափոխական լուրջ
կազմակերպութեան մը գոյութիւն-
ը եւ տակաւ զօրանալը մեր մէջ:

Մեր աչքին առջեւ մեծ օրինակ
մը կայ որ կրնայ թելադրել մեզի
լրջօրէն խորհելու Ռուսիոյ մեզի
կատմած բռնած անբարեացակամ
դիրքին վրայ:

Պուլկարիա պարզապէս իր ձեռք
ձգած ինքնօրինակութեան նախան-
ձախնդրութեամբ, երբեմն իր ե-
րեսը դարձուցած էր ազատարար
տէրութենէն, որմէ կը կասկածէր
թէ կը միտի պուլկարական ինք-
նավարութիւնը տակաւ փճացնել,
զայն ուղղակի իր ազդեցութեան
եւ խնամակալութեան տակ առնե-
լու: Եթէ թաւրի շարունակ Պուլ-
կարիա դժուարած մնաց Ռուսիոյ
հետ, կուտնելով Երբեակ Դաշնակ-
ցութեան վրայ եւ վայելելով Անգ-
լիոյ համակրութիւնը: Վերջապէս,
սակայն, Պուլկարները փորձերով
համոզուեցան թէ Արեւելքի մէջ
փոքր ազդեցութիւններու կարելի
է առանց ծանրապէս տուժելու, Ռու-
սիոյ հակառակ ընթացքի մը հե-
տեւել, նոյն իսկ եթէ թիկունք
ունենան եւրոպական քանի մը տե-
րութիւններ: Պուլկարիա 1894 ին
ստիպուեցաւ փոխել արմատապէս
իր քաղաքականութիւնը եւ ռուսա-
սէր դառնալ ու այս վայրկեանին
ուր այս տողերը կը գրենք, Ն. Ա.
Բ. իշխանը, իշխանուհին եւ գա-
հաժառանգ իշխանը Բէթմէրսպուր-
կի մէջ Ռուսիոյ կայսերական ըն-
տանիքին ջերմ հիւրասիրութիւնը
կը վայելեն: Եթէ Պուլկարները,
որ մեզմէ աւելի դրական, գործ-
նական մարդիկ են եւ իրենց պե-
տական կազմակերպութեամբ նշա-
նաւոր ուժ մը կը կազմեն Ա-
րեւելքի մէջ, փորձով համոզու-
ման ցոյցերին թէ պարտին Եր-
եակ նիզակակցութեան բարեկա-
մութիւնը վտանգելով իսկ յարել
Ռուսիոյ, մենք որ ոչ մէկ տէրու-
թեան պաշտպանութիւնը ունինք,
ինչպէս կրնանք յուսալ մեր ազա-
տութիւնը ձեռք բերել հակառակ
Ռուսիոյ, որ, այսօր եւ վաղը, մեր
արդի վիճակին մէջ եւ հայկական
ինքնօրինակութեան մը հաստատու-
թենէն վերջն ալ, իբր հօր եւ ան-
միջական դրացի կոչուած է միշտ
մեծ ազդեցութիւն բանեցնել մեր
ճակատագրին վրայ:

Այս վերջին կէտը ընդհանրա-
պէս շատ քիչ նկատուած էր կառ-
նուի մեր մէջ ու չի խորհուր թէ
եթէ նոյն իսկ օր մը Եւրոպայի
քաղաքականութիւնը մեզի համար

այնքան նպաստաւոր փոփոխու-
մը կրէ, որ առանց Ռուսիոյ յո-
ժարութեան՝ Եւրոպացիներու օգ-
նութեամբ յաղկինք մեր հայրե-
նի հողին տէրը դառնալ, Ռուսիոյ
հակառակութիւնը կրնայ մեզի
դէմ հանել անանկ ահագին դժու-
արութիւններ որոնց յաղթելու ան-
կարող չփոխած, անուանապէս
ազատ Հայաստանի մէջ ալ երեսը
չտեսնենք այն ազատ վիճակին որ
նիւթական ու բարոյական կանո-
նաւոր զարգացման անհրաժեշտ
պայմանն է եւ որուն կը բաղձանք
այնքան դարերէ ի վեր:

«ԵՒՐՈՊԱՅԻ ՓԱՂԱՓԱԿԱՆ ԴՊՈՒԹԻՒՆԸ ՊԵՌԼԻԻ ԴԱՆՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆՅՈՒՆ ԾԵՏՈՑ»

Մեր կամքէն անկախ պատճառ-
ներով քիչ մը ուշացանք մեր ըն-
թերցողներուն ծանօթացնել Տ. Ս.
Սապահ-Գիւլեանի վերագրեալ խո-
րագրով մէկ գրքոյկը, որ ամեն
կերպով յանձնարարելի է Եւրոպա-
յի քաղաքական արդի կացու-
թեամբ եւ գործերով ու Արեւել-
եան խնդրով շահագրգռող ան-
ձերու լուրջ ուշադրութեան: Հայ-
կական խնդիրը ալ Արեւելեանին
մէկ ամբողջացուցիչ մասը ըլլալով,
գրքոյկը որ ամենամօտ ժամանակի
քաղաքական ամենակարեւոր դէպ-
քերուն, անոնց պատճառներուն եւ
հետեւանքներուն մէկ պայծառ ամ-
փոփումն է, օգտակար եւ շահե-
կան ընթերցում մը կընծայէ ամէն
հայու համար:

Սակայն արգոյ հեղինակը այս-
քանով չի բաւականանար: Միայն
դէպքերը եւ եղիւթութիւնները չու-
սումնասիրել յայտնի ձեռնհասու-
թեամբ, այլ եւ կը պարզէ այն ըս-
կըզբունքները «որոնք կոչուած են
շարժականութեան մէջ դնելու նը-
րանց, իրերի մի ալ, նոր դրու-
թիւն ստեղծելու համար» եւ մատ-
նանիշ կընէ «այն ուղեգիծը որ
արդէն ընդունել է քաղաքակրթու-
թիւնը»:

Գրքոյկը ունի ուրիշ, մասնա-
ւոր հրապոյր մը: Գրողին յառաջ-
դիմական ազատամիտ ոգիին, ի-
րաւունքի վրայ անոր անխախտ
հաւատքին դրոշմը կը կրէ, ինչ

որ մխիթարական, յուսադրիչ եւ
չինիչ սպաւորութիւն մը կը թո-
ղու, այն տգեղ, անբարոյական
երեւոյթներուն մէջ տեղ, զորս շա-
համու եւ փառասէր տէրութիւն-
ները կը պարզեն մեր առջեւ ի-
րենց ամեն ձեռնարկներուն եւ շար-
ժումներուն մէջ: Այժմ «իրաւուն-
քը զօրաւորագունին» սկզբունքը
կը տիրէ, սակայն ապագան իրա-
ւունքինն է:

Ձեռք ուզել Տ. Սապահ-Գիւլ-
եանի հեղինակութեան պարունա-
կութեան վրայ հոս վերլուծմամբ
որոշ քաղաքար մը տալ, գրքոյկը
կարգաւ փափաքողներուն հետա-
քըքրութենէն մաս մը խլած չըլ-
լալու համար: Կը բաւականանանք
ուրեմն ըսելով թէ Եւրոպական
դաշնակցութիւնը, Անգլիոյ ար-
տաքին քաղաքականութեան ուղ-
ղութիւնը, ֆրանսական հա-
մաձայնութիւնը, Եւրոպայի ար-
դի զինուած խաղաղութիւնը, Եւ-
րոպական ներդաշնակութիւնը եւ
Արեւելեան խնդիրը, հեղինակին
լուրջ եւ իրողութիւններու վրայ
հիմնուած ուսումնասիրութեան ա-
ռարկայ եղած են, ասոնց հեա-
սերտ առնչութիւն ունեցող ուրիշ
ոչ նուազ կարեւոր խնդիրներու եւ
դէպքերու հետ:

Տարբեր պատճառով մըն ալ ջեր-
մապէս կը յանձնարարենք գրքոյ-
կին ընթերցումը. ան նախապատ-
րաստութիւն մըն է «Արեւելեան
խնդիրը Պէռլինի դաշնագրութիւն-
նից յետոյ» անուն գրքի մը, զոր
հեղինակը մօտերս լոյս պիտի ըն-
ծայէ եւ որուն աւելի մեծ հետա-
քըքրութեամբ պարտինք սպասել:

ԸՆԴԴԻՄԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ

Կը յիշեն ընթերցողները թէ
ասկէ առաջ «Տարագրեալի» եւ
«Լուծի» ի միջեւ վիճաբանութիւն
մը կատարուեցաւ այս սինակնե-
րուն մէջ Պուլքէշի Տ. Խաչատուր
բահանայ Մոսկովեանի մասին:

Տարագրեալը վերջին անգամ իր
պատասխանին մէջ կրկնած էր թէ
Տ. Մոսկովեան միշտ ջանացած է
իր կարողութեան ներած չափով
ազգին օգտակար ըլլալ գրքեր

հրատարակելով, թարգմանութիւններ ընելով և որ գլխաւորն է, հայ եկեղեցւոյ դէմ անյուր զըրպարտութիւններ հրատարակողութիւնն քահանայի մը հետ Ռուսիայի Ս. Սինոդին առջեւ դատուելով, որով հաստատած է օտարներու առջեւ մեր եկեղեցւոյ ուղղափառութիւնը և յաղթահարած իր հակառակորդը:

Միջնական տկարութեան պատճառով Լուծֆի քիչ մը ուշացած էր զրկել մեզ իր երկրորդ հերթը՝ դականը, որուն երկարութիւնը ինչպէս և մեր սիւնակներուն անձկութիւնը չի ներեցին մեզի ցարդ զայն հրատարակել և որուն իմաստը այժմ պարտք կը համարինք ամփոփել այստեղ:

Տ. Լուծֆի կը պատասխանէ թէ տարագրեալը բոլորովին անտեղի կերպով թարգմանութիւն և հեղինակութիւն կ'անուանէ այն տետրակները զոր Տ. Մոսկովիեան բանագործութեամբ լոյս հանեց և թէ ռուսներէն լեզուի մէջ այնքան խակ էր որ աններելի էր իրեն ինքնագլուխ գրական աշխատութեանց ձեռնարկել և եկեղեցւոյ անունը արատաւորել այնպիսի թարգմանութիւններով, որոնք նըշանաւոր են իրենց ալլանդակ սըխալներով և որոնց մէջ — մէկ քանին միայն իբր օրինակ յիշու համար — իլանելը թարգմանուած է համարաւալ, փառաւորելը՝ օրհնել, ողորմութիւնը՝ խոստովանութիւն, ընդհովանեալը՝ լուսաւորելով, աւազանը՝ Ս. գաւաթ, իւղոյսը՝ այս աշխարհի մէջ: Այս կարգի սխալները կը վխտան: Շա-

րականներու և աղօթքներու այն մասերը, զոր թարգմանիչ չէ կըրցած հասկնալ, բոլորովին դուրս ձգած է թարգմանութենէն: Նըշանաւոր են նոյնպէս բայերու թարգմանութեան սխալները. անցանցեալ ժամանակի տեղ հրամայական եղանակ, երկրորդ դէմքի տեղ երրորդը և փոխադարձաբար: Վերջապէս գրեթէ տող մը չի կայ չընորհքով թարգմանուած մանաւանդ «Մկրտութեան խորհուրդ» ին մէջ որ Տ. Մոսկովիեանի բանագործութեամբ լոյս հանած տետրակներուն մէջ ամենէն խայտառակ թարգմանութիւնն է: Ինչպէս կարելի է լոկ տգիտութեան և փառասիրութեան ծնունդ այս տեսակ անպատուաբեր ձեռնարկները օգտակար գործ նկատել:

Իսկ այն դատաւարութիւնը, որուն համար Տարագրեալը այնքան գովեստ կը շուայէ Տ. Մոսկովիեանի, վերջինին համար անպատուաբեր կերպով սկսած ու վերջացած է Ս. Սինոդին առջեւ:

Այս հաստատելու համար Տ. Լուծֆի պաշտօնական լրագրէն առնելով մէջտեղ կը դնէ Սինոդին 1890 հոկտեմբեր 15ի նիստին արձանագրութեան թարգմանութիւնը ուրիշ կը տեսնուի թէ Տ. Մոսկովիեանի խնդրագիրը անվայել բացատրութիւններ պարունակելուն համար Ս. Սինոդի կանոնագրութեան մէկ տրամադրութեան համաձայն, պարզապէս կը մերժուի Ս. Նախագահին առաջարկութեամբ. խնդրագիրը չեղեալ կը նկատուի և վիճաբանութիւն իսկ չի բացուիր Տ. Մոսկովիեանի յաւուցած խնդրոյն վրայ:

Տ. Մոսկովիեան երկրորդ խընդրագրով մը կը դիմէ Սինոդին ուրուն անդամներէն սա պատասխան կընդունի թէ իրենք այլակրօն քրիստոնեաներու դաւանանքը ընենելու համար հաւաքուած չեն: Միայն հայ եկեղեցւոյ դէմ զըրպարտութիւններ յերիւրոյ Գըլի-նէսդ ու քահանային Սինոդի կողմէ գիտողութիւն մը կուզողութիւն պէտք չէր որ առանց ձեռնհաս մարմնոյն հրամանին ուրիշ կրօններու մասին գրէր դպրոցական դասաղբի մը մէջ:

Տ. Մոսկովիեանի անյաջողութեանէն ետքը, Մեծ. Պրլըզկեանի միջամտութեամբ և զօրեղ ազդեցութեամբ էր որ թէ հանրային կըրթութեան նախարարը և Ս. Մէտրոպօլիտը Գըլիէսզու քահանային կը հրամայեն որ իր դասագրքէն հանէ հայերուն դէմ գրած զրպարտութիւնները և այսպէս կը վերջանայ խնդիրը:

Ուրեմն Տ. Մոսկովիեան որ իր հրատարակած բանագործութիւններով եկեղեցւոյ վարկին վնասած ըլլալուն համար գրաւոր յանդիմանութիւն ստացած է Պատրիարքարանէն, ոչ միայն ու է գովեստի արժանի գործ մը կատարած չէ այլ և իր դատապարտելի արարքներուն համար բնաւին անարժան է հայրապետական լանջախաչ ստանալու, ինչպէս կը փափաքէր Տարագրեալը:

Այս եզրակացութեան կուգայ Տ. Լուծֆի իր վերջին գրութեան մէջ:

Մ Ո Ւ Թ Կ Ե Տ Ե Ր (*)

Ա. Պ. Ս. Սապահ-Գիշեան

Յուլիս 5ի Ազգային վարժարանի մրցանակաբաշխութեան հանդիսին առթիւ, որպէս Տեսուչ վարժարանին, Ձեր հարեւանցի տեղեկագրին մէջ վարժապետաց մասին խօսելով կ'ըսէիք թէ «Երբ եկայ, արդէն վարժապետական խումբը կազմուած գտայ, որոնք էրգորումէն օ՞ր, Տրապիզոնէն հաւաքուած խոսալին գլուխներով եւ խառնափնթոք զաղափարներով մարդիկ էին» թէ «ատոնց հետ կարելի չէր գործ յառաջ տանիլ եւ այլն»:

Քանի որ խնդիրը կրթական էր եւ հանրային, և դուք հրապարակաւ կը յայտարարէիք Ձեր կարծիքը, հետեւաբար այժմ ի լուր աշխարհի պարտիք յայտնել թէ, որոնք են այն փառալին

(*) Երկար ամիսներէ ի վեր Ռուսոսքի ազգային վարժարաններուն եւ անոնց տնօրէնին մասին բերանացի եւ գրաւոր շատ անպատու տեղեկութիւններ կը հասնին մեզի որոնք միայն ցաւ ու զարմանք կրնային պատճառել մեզ. մինչեւ հիմայ չուզեցինք արձագանք ըլլալ այդ լուրերուն, որոնք անհաւատալի կը թուէին, ի նկատի առնելով բարձրագոյն կրթութիւն ստացած եւ անվիճելի զարգացումի սէր տնօրէնին անձնաւորութիւնը. Պէտք է նաեւ յարեմք թէ անպատու տեղեկութիւններուն հակասող լուրեր ալ ստացած ենք, թէեւ ասոնք շատ աւելի նուազ եղած են քան միւսները:

Սակայն վերջերս Տ. Սապահ-Գիշեանի դէմ ձայները այնքան շատցան որ պարզապէս անկարելի էր մեզի չառունակ խուլ մնալ անոնց, արանց անկողմնակալութեան ամենէն տարրական պարտքերուն դէմ մեղանչելու: Այս նկատումով միայն կը հրատարակենք Տ. Սապահ-Գիշեանի ուղղուած վերի գրութիւնը, պատասխանատուութիւնը բոլորովին թողլով անոր հեղինակին:

զեցական լինի եւ թէ՛ աշխարհական»:
— Դուք լեզուապէտ էք, պատասխանեց Ս. Կաթողիկոսը, դուք գիտնական էք, եւ կարող չեմ ձեզ հետ խօսիլ. ահա՛ կը տեսնէք որ հիւանդ եմ, բողոքականութեան հակառակ եմ, եւ այլն եւ այլն: — Հեզահամբոյր Շանչեանցն կարծես թէ՛ Սինեական լեռան պատգամներ Մովսիսի զայրոյթն ըզգեցաւ, մօտեցաւ կաթողիկոսական սեղանին եւ կայծակի որոտմամբ ասաց. «Վեհափառ Տէ՛ր, Հայաստանեայց եկեղեցի՛ն՝ ո՛չ բողոքական է, ո՛չ յուսական եւ ո՛չ հոգովմէական: Հայաստանեայց եկեղեցի՛ն՝ քրիստոնէական նախնի եւ առաքելական եկեղեցի՛ն է, որ զըրբաղղաբար դուք չէք ճանաչում եւ խառնում էք ուրիշներու հետ, որոնք իրենց յատուկ պատմութիւնն ունին: Թո՛ղ Աստուած ինքը պահպանէ Հայոց եկեղեցին. բնաւ Ձեր գործը չէ նորա պաշտպանութիւնն»:

«Երանք Վեհաբանէն, եկանք Ղազարապատ, ուր Պ. Շանչեանց այս խօսքերն արտասանեց արտասուելով. «Ներսէս մեռաւ եւ կաթողիկոսութիւնն իւր հետ տարաւ. Պատրաստուեցէք, կրթանք»:

ՊԵՏՐՈՍ ՇԱՆՇԵԱՆՅԻ ԿԵՆՍԱԳՐԱԿԱՆՆԵՐ

(3)

Այլ ի՞նչ որ ամենէն աւելի իմ ուշը գրաւած, եւ ի՞նչ որ անտարակոյս կենսագրութիւնն ընթերցողներու մը-տածութեան առարկայ պիտի դառնայ, այն իրողութիւնն է թէ՛ մեր ազգային գործիչը, ճշմարիտ հայրենասէրը, ընդհանրապէս փչէ պսակներով զարդարուած են եւ իրենց չահատակութեանց եւ անձնազոհութեանց փոխարէն՝ ապետախոնքներու հալածանաց ենթարկուած են. դաւաճաններ, ազգակից մատնուած թշնամիներ չեն պակսած բնաւին, ի դերեւ հանելու ամէն ազգային ծրագիր եւ ձեռնարկ, որ ազգի եւ հայրենեաց փրկած տունն չի ներու. պիտի ծառայէին: Այս պատահած է եւ կենսագրելոյն:

Ազնուատոհմ Պետրոս Շանչեանց, իրեն պատիւ եւ փառք խոստացող ասպարէզներ թողած՝ եկած է հայութեան մի կեդրոնի մէջ, ուր արիւն քրտինք կը թափէ, հայ մանկութիւնն ապագային համար պատրաստել. գիտութեան մանանայ, լոյս կը ջամբէ հայ նորոնաս սերնդոց. կը տքնի ազգի օգտակար անդամներ հասցնել, եւ սակայն անդին չարութեան ոգին խոչընդոտներ կը հանէ, զաւեր կը լարէ Ներսէսեան ուսումնարանի ազգանուէր տեսչին դէմ, մինչեւ որ զաւաղիրն Ջալալեան, կը յաջողի վնասեցնել Ներսէսեանի Աշտարակեցւոյ աչաց լոյս աշխատանքն, որ կը հրաժարի 1857 ին

ի մեծ ցաւ Ներսէսեան սանուց:

1861ին Շանչեանց Ղարաբաղ կը կոչուին, իբր տեսուչ եղիշեան վարժարանի. Մատթէոս կաթողիկոսի հրաւերին վրայ՝ ազգի անձնուէր գաւակն, այդ բեղուն մտքով եւ հանճարեղ գիտնական, կընդունի իւր ազգակցաց առաջարկութիւնն, եւ արդէն 1863ին Ղարաբաղի հայութեան սքանչելի մատակարար դարձած է նա. կրթութեան մարդն, գիտութեան այդ մեծ մշակն, հայրենեաց, ազգի, եկեղեցւոյ սիրով վառուած՝ երիտասարդութիւն մը պատրաստել սկսած է եւ ի Ղարաբաղ ժողովուրդը կը ցնծայ, մեծ է ոգեւորութիւնն. կանանց դաստիարակութիւնն ալ Շանչեանցի հոգածութեան նիւթ եղած է. Ղարաբաղու հայ կանայք, այդ պատկառելի անձի շուրջը ժողովուած՝ իրենց սեռի դաստիարակութեան եւ կրթութեան խնդրով կ'զբաղին. անոնք հայ ուսեալ մարեր պիտի պատրաստին. Մարիամեան ազգական վարժարանն բացուած է արդէն: Չմոռնանք յիշել թէ՛ Գարեգին Մուրատեանց (Մեղրիսեղեկ Սրբազան) թողլով Ներսէսեան Ուսումնարանի տեսչական եւ ուսուցչական պաշտօններն եկած է իւր սիրելի ուսուցչին եւ պաշտօնակցին հետ ի միասին գործել, եւ արդէն Ղարաբաղի վարժարանաց համբաւն բոլոր կողմանի մէջ տարածուած է:

Այս անդամ եւս, չար ոգին — ինչպէս կ'անուանէ Ս. Կենսագիրն — զաղտնի կը դաւադրէր, եւ կաթողի-

կոսը խաբուելով բանասերու զրպարտիչներու դաւերին, կոնդակներով կը թախտնէ վարժարանաց հոգաբարձութեան, Շանչեանցն տեսչութենէ հեռացնել իբրեւ վնասակար անձ ազգային կրթութեան: Հոգաբարձութիւնն իւր ազնիւ Տեսչի հոգեւոյ եւ սրտի մեծութեան, ազգային գործունէութեան ներբողական կողմէ առ կաթողիկոսն. այսու հանգերձ Հայրապետը իւր կոնդակը կը կրկնէ, այս անգամ ուղարկելով Ղարաբաղի առաջնորդ Գեորգ Վ. Արամեանի, որ մասնակից էր դաւադրութեան եւ զոհ գնաց Ջալալեանցի փառափրական ձգտումներուն:

Շանչեանց Ս. Էմիմաթին կ'ուղեւորի. իրեն կ'ընկերանան Մուրատեանց եւ հոգաբարձութեան պատգամաւորներն. իրենց հետ առած են նաեւ երեք հատ աշակերտներ եւ կրօնագիտութեան դասատուներն. կաթողիկոսը կը վարանի քննութեան ատեն մը բանալ, այնպէս որ պատգամաւորները վերստին կը ներկայանան կաթողիկոսին՝ եւ Շանչեանց կ'ըսէ. «Վեհափառ Տէ՛ր, չը հաճեցաք քննել դասատուներս, քննել աշակերտներս. ահա՛ ես, ուրախ կը լինիմ եւ յաւիտեան չնորհապարտ կը մնամ Ձեզ, իթէ ուղղէք իմ որ եւ իցէ սխալս, եթէ երբէք նշմարած էք, Աւետարանի դէմ, Լուսաւորիչներու եւ Շնորհալիններու դէմ: Ես ուսանող եմ, Վեհափառ Տէ՛ր. ով որ քրիստոնէական կրօնի նկատմամբ, ինձ մի անգիտացած ճշմարտութիւնս ուսուցանէ, ես նորա ձեռքը կը համբուրեմ, թէ՛ եկե-

գլուխները որոնց հետ գործ ունէիք, եւ այն խառնակները զաղախները, որոնք յայտնուած են ուսուցչաց մէկին կամ միւսին կողմանէ: Դասատուները էրգրումէն, Տրապիզոնէն, Պօլիսէն չզալով, ո՞ր տեղէն գալու էին... Անպատճառ Փարիզի անկիւններէն...

Եթէ Ձեզ չըջապատող ուսուցիչները խառնախն առաւածնէր էին, իսկ դուք ուղղամիտ լինել կ'ուզէիք, ինչո՞ւ այդ խառնախն գլուխներու հեռացումը չը պահանջեցիք Հոգաբարձութենէն, կամ դուք չը հեռացաք, ձեռքերնիւ ձեր սըր-տին վրայ դրած: Եթէ զոտարութիւններ կային ուսուցիչները պաշտօնանկ ընելու, ըսել է ամբողջ ուսանողութեան մը ապագան ոտքի տակ առիք առանց խղճահարելու:

Մինչդեռ անդին Ձեր անձնական կըրքին յաջորդ տարու համար ամեն զոհողութիւն յանձն առնելով բարեհաճեցաք հրապարակի վրայ իր գործունէութիւնը ծանօթ, համեստ եւ պարտաճանաչ վարժուէի մը անմիջապէս պաշտօնանկ ընել, միմիայն իր իրաւունքը պաշտպանելու համար, հրապարակային հանդէսի մը մէջ Ձեր անտեղի յանդիմանութեանց պատասխանելու ոճիւրը գործած լինելուն պատճառաւ:

Եւ գիշերային ժամու մը մէջ, ուսուցչի մը հետ, Ձեր բնակարանին մէջ, խնդրոյ մը առթիւ վէճի բռնուելով, յաջորդ օրը զայն պաշտօնանկ ընելու հերոսութիւնը գործեցիք բոլորովին յանդիման, առանց մի րոպէս արատ գտնելու նորա կրկնակ պաշտօններուն մէջ:

Շարունակե՞նք դեռ գէպի աչակերտները...

Ամբողջ վարժարանական տարեշրջանին մէջ դպրոցէն մեկնած մասնաւորապէս երկու տղայ կը նշանակէիք տունովը, ճեղովը, մինչդեռ անդին տասնեակ տղաքներ մոռացութեան կը մատնէիք: Ներքի չէ՞ արդեօք հարցընել թէ Ա. դասարանի 20 աշակերտներէն քանի՞ հոգի ներկայ էին վարժարանը եւ քննութեան...:

Իսկ ձեռք ուտողները...

Այս եւ ասոնց նման շատ մը մոռք կիցե՞ր, որոնք ի հարկին կարգաւ հրապարակ պիտի հանենք, անշուշտ պիտի հաճիք պարզաբանել եւ բուժել գայթակղեալ մտքերը:

Հրաչեայ

Բուսնուգ 7 Յուլիս-

ՀԱՅ ԳԱՂԹԱԿԱՆՆԵՐԻ ՎԵՐԱԴԱՐՁԻ ԽՆԴԻՐԸ

«Նով. Վր. Դն այդ խնդրին հետեւեալ խմբագրականն է նուիրել.

«Հայաստանում կատարուած անկարգութիւնները քիչ մտահոգութիւններ չը պատճառեցին Ռուսիային: Մենք ստիպուած էինք, վանի եւ Բիթլիի (Բիթլիսի) կոտորածից յետոյ, թոյլ տալ, որ ժամանակաւորապէս մեր սահմաններում ապաստանեն մօտ 25 հազար հայ «փախստական», որոնք տեղաւորուեցին մեր թուրք-պարսկական սահմանին կից գոտիում հայ գիւղերում եւ մասամբ լցրին Կարսի շրջանը: Հայ ժողովրդի այս հոսանքը բաւական անշահաւէտութիւններ է ներկայացնում: Յայտնի է, որ երբ 30. ական թուականներին Հայկական գաւառը միացուեց Ռուսիայի հետ, այդ գաւառի հայ ժողովուրդը 130 հազար հոգուց աւելի չէր, իսկ Կարսի եւ Բաթումի շրջաններում, որոնք միացան անցած թուրքական պատերազմից յետոյ, հայ ժողովուրդի թիւը հասնում էր ընդամենը 80 հազարի:

«Մինչդեռ, այժմ միմիայն Անդրկովկասում աւելի քան 800 հազար հայ կայ եւ միակ նրեւանի նահանգում հայերը թուով անպայման գերազանցում են. նրանց թիւը այնտեղ 530 հազար հոգուց աւելի է: Այդ բանը կատարուել է ոչ թէ ժողովրդի բնական աճման պատճառով, այլ այն պատճառով, որ թուրքները շարունակ գաղթում են մեր սահմանները եւ նրանց բնակութեան համար ամենալաւ հողերն(°) են տրուում: Ակնհերե է, որ ներկայումս ուսուցչ կատարութիւնը չի կարող հայոց նոր գիւղեր չինել, երբ նա արտակարգ ջանքեր է գործ դնում մեր երկրի հեռաւոր ծայրերում ուսու մարդիկ բնակեցնելու:

«Անդրկովկասի հայերին նեղութիւն է պատճառում զգալի եկուորներին պահել եւ կովկասի գլխաւոր իշխանութիւնը վաղուց արդէն հոգում է եկուորներին թրքական սահմանները վերադարձնելու հետզհետէ, որքան որ այնտեղ կատարուած խրատումները խաղաղում են: Դեռ այս տարուայ դարձանք մեր կատարութիւնը Դրան հետ բանակցելով որոշ երաշխաւորութիւններ ստացաւ, որ հայ փախստականներն անարգել վերադառնան թրքական սահմանները:

«Ինչպէս լուում է, մինչեւ անգամ Մկրտիչ Ա. կաթողիկոսը կովկասի կատարաւարակաւ Իշ. Գ. Ս. Գալիցիին շնորհակալութիւն է յայտնել այն հոգացողութեան համար, որ նա ցոյց է տալիս գէպի այդ թշուառների վիճակը, որոնք պատրաստ են հայրենիք վերադառնալու, բայց թուրք կատարութիւնը, ըստ սովորականին, յապաղեց կատարել իւր ընդունած պարտաւորութիւնները:

«Ներկայումս, ամենայն հաւանականութեամբ, այս բոլոր տատանումներին եւ զգոհութիւններին վերջ կը դրուի. հեռագիրը հաղորդում է, որ Կ. Պոլսի Ռուսաց զեսպան պ. Զինովիեւը Դրան նոր յայտագիր է յանձնել, որի մէջ պնդում է կովկասի փախստած հայերի թիւը քիչ վերադառնալու վրայ:

«Կասկած չկայ որ թուրքաց կատարութիւնը վերջապէս կը հստակեցնայ, թէ որքան ժամանակակից է ձեռք առնուած այս միջոցը եւ, այդպիսով, վերջ կը տայ այդ չարաբաստիկ խնդրին(°):»

(°) «Նոր Դար»է կ'արտատպենք այս յօդուածը, որ իր չանկանութիւնը ունի մեզ համար, կատարական բարձրագոյն շրջաններէն ներչնչող ամենաամենակարեւոր ուսու թերթին մէջ երեւցած ըլլալով:

ԼՐԱՔԱՂ

—ՎԻՏ. Կաթողիկոսը Օչական գիւղը գնացել է այնտեղի վանքին շինութիւնը տեսնելու եւ անկէ պիտի երթայ Ս. Յովհաննու եւ Սաղմոսաց վանքերը այլեւ անցնելու եւ վերանորոգել տալու համար:

—Շուշիէն կը գրեն թէ Այս. րասի վանքին մօտ խումբ մը հայ գիւղացիներու եւ խումբ մը թուրքերու միջեւ ընդհարում մը տեղի ունեցել է եւ վերջիններէն մէկ հոգի եւ իրենց երկու ձին սպանուել են: Նոյն գիշերը թուրքերը կուգան իրենց մեռած ընկերին գիւղը փախցնելու, բայց չեն յաջողուիր հայերուն ընդդիմութեան պատճառով:

—Յունիսի վերջերը էջմիածնէն գէպ իրենց պաշտօնատեղիները ճամբայ ելած են Սպարանի եւ Հընդկաստանի առաջնորդ Մարտիրոս Եպ. Տէրունեան, Սահակ Եպ. Ա. վատեան եւ Ստրաստի առաջն. տէ. զապահ Տ. Խաչիկ վարդ. Գր. տ. եան:

«ԻՐԱՆԻՈՒՆՔ»-Ի ՊԱՆՈՍՍԱՆՆԵՐԸ

Մ. Ռուսաշուգ. Ներեցէ որ ձեռք յօդուածը չպիտի կրնանք հրատարակել, փակուած համարելով Հըրանդ—Արփիարի խնդրոյն վիճաբանութիւնը, որ արդէն շատ երկարեցաւ:

—Կ. Ֆարիդ. Ինչպէս շատեր կը նեն, դուք ալ գրելու ժամանակ մոռցած էք անշուշտ թէ փոքրածաւալ կիսաշաքարածիր թի մը համար կը գրէք, որ չկրնար այդքան երկար յօդուած մը հրատարակել առանց բաժնելու զայն քանի մը մասի: Այդ չէք ուզել. մենք ալ չենք կրնար հրատարակել:

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Ռուսիոյ նախարարական խորհրդոյ մէկ որոշման վրայ տրուած Զուրկան հրամանի մը համաձայն՝ առ. ժամապէս արգիլուած է օտարազգատակներու անշարժ կալուածները ձեռք բերել կովկասի արեւմտեան եւ հարաւային կողմերը, որոնք պիտի յատկացուին Ռուսիոյ ներքին նահանգներէն եկող ուսու գաղթականներու բնակութեան:

—Ասորիներու մէջ կրօնափոխութիւնը կը շարունակէ: Ասկէ առաջ վրաստանի էքզարքին միջոցաւ Թիֆլիսի Ասորիներէն 722 հոգի օրթոտոքութիւնը խմբովին ընդունեցին: Անկէ ետքը նոյն քաղաքի ասորի նաստորականներէն 300 հոգի եւս մօտն ուսու եկեղեցւոյ գերեզ: Կըսուի թէ Ռ. միտ. յի եպիսկոպոս Մար Յովհան մօտ օրիւր Բագու պիտի երթայ, այնտեղի նաստորականներուն ալ ընդունել տալու ուսու գաւառութիւնը:

—Չինական գործերու ընթացքին հետեւող մը անվերջ սա կործինը կը ստանայ թէ քաղաքական աշխարհի երկու մեծագոյն ախոյեաններուն, Անգլիոյ եւ Ռուսիոյ միջեւ օր մը պատերազմը չինական խնդրէն որ պիտի ծագի երկու տէրութիւններուն ներկայացուցիչներուն միջեւ մրցում եւ հակառակութիւն ու խարդաւանք մնայուն հանգամանք ստացած են Բէքինի մէջ: Օր նոր, վէճ նոր:

Դիւանագիտական սաստիկ պայքարին վերջին առարկան է ուսական սա պահանջը թէ Զինի ծովային եւ ցամաքային զինուորներուն վարժիչները ուսու ըլլան, մինչդեռ Անգլիոյ ալ կը պահէ որ գոնէ ծովային զինուորներու վարժիչները անգլիացի ըլլալու են: Յայտնի չէ թէ ինչ պիտի ըլլայ չինական կատարութեան վերջնական որոշումը:

ԱՍՐԸ ԱԹԻԳ ՎԷ ԱՍՐԸ ՃԷՏԻՏ

Էն էսկի ասըլարտա, թէ վարիւղերու գիւղերի կէսմէյէն զէման. արտա տահա ազչէ իհտաս օլըն. մագտան էվվէլ, ինսանլար իգթի. զա օլանը էլէ կէշիրմէք իշին. ալթուն վէ կիւմիւշ սիքքէլէրի վա. սիթա իթթիսաղ իթմէյոււպ, հէրք.ս քէնտիսինտէ օլմայան պիր շէյի ալմագ իշին քէնտի մալի իլէ տէկիշիր, հանի բէնճպէր պուղ. տայընը պալըդճըտան պալըզլէ, չօպան սիւտիւնիւ էքմէլէ տէկիշմէքտէ վէ պու եօլ իլէ իտարէ օլընմագտա իտիլէր: Ֆազաթ օմէ. սուտ ասըլարտա տախի, չօգ տէֆա գուվվէթ հագգը իպթալ իթմէքտէ օլտըղընտան հէր սիրը գապիլէտէ էն գուվվէթլի վէ թէ. Նսիրլի պիր շախս գապիլէ վէ եա. խօտ գազա բէյիսի թանըլուպ, պու բէյիս քէնտի էհալիսի պէյ. նինտէ հագգը մուհաֆազա իթմէք վէ գապիլ վէ մուգաթէլէի մէնն էյլէմէք իշին տախիլէն պիր դատը սըֆաթընա հաիգ օլմալլէ պէրապէր, խարիճէն տախի տի. կէր գապիլէլէրին թէճալիւղաթը. նա մահէլ վիրմէմէք պապընտա բէյիսի պուլընտըղը գասապա վէ գազանըն. ճիվարընը մուհաֆազա իթմէք վէ հէմճիվար գապիլէ բէ. յիսլէրի իլէ տօսլըղ իտինմէք թէտապիրինտէ պուլընըր իտի:

Իշթէ էվգաթը էվալիտէ գա. պիլէ բէյիսլէրի պու վաղիֆէլէլէ միւքէլլէֆ օլուպ, եալընըղ քէնտի հէմճիլէլէրին իսթիրահաթը ի. չիւն բէյիս ինթիսաղ օլընմըլ ի. քէն, չօզլարը վաղիֆէլէրի տախ. բէսինտէն տըշարը չըգարագ, քէն. տի հասէտ վէ թամահլարը վէ շէ. բէֆրէրէսթիլէլէրի իշին, գապիլէսինին գուվվէթինտէն իսթիֆա. տէ իտուպ, ճիվար էհալինին հու. գուզընը թէճալուլ իթմիշ վէ պու սէպէպլէ եիւզլէրճէ, պիլլէրճէ քէնտէն գապիլարտա թէլէֆ օլմալընա վասիթա օլընլար տըր: Էհալի գապիլայա վէ մուհաթէպէ թէհիլէքսինէ սէվգ իթտիլէն գա. պիլէ բէյիսլէրի վաթանբէլլէլիք վէ գահրամանըղ իւնվանլարը իլէ էհալի շըմարտուպ թէշիլգ իթ. տիլլէրինտէն, շու վահի սըֆաթ. լարա հաիգ օլապիլմէք արդուը իլէ պիլլէրճէ նէվճիվանլար էօմրիւն էն թաթըլը կիւնլէրինտէ մուհաթէ. պէ աթէլինէ աթըլուպ, օրագըը. նըն թըրբանը իլէ պիլլիլմիշ մէ. նէքլէ կիպի եէր իլէ եէքսան օլըլարը ըտը:

Ֆազաթ էհալինին գանը իլէ էլէ կէլէն ֆիւթուհաթլարտան վէ միլլէթ ու վաթան նամընա իլէնիլէն ֆէտաքեարըղլարտան իսթիֆատէ իտէնլէր եալընըղ հարիսի մալ գապիլէ բէյիսլէրի վէ հիւքիւմ. տարլար օլուպ, սէֆիլ էհալի իսթ թէֆինէ տալլարը իլէ անլէրին մաղորուրըղընը վէ խօտապիլլէքէ. իրին (եսուլիւն) օվլամաղա մահ.

քիւմ օլմագտան մատա ալիւ ֆա-
խոն կէօրմէզ իտի :

Պիզ օլ էսքի ասըրլարը պու-
սէպէպէրլէ վահշէթ վէ մէտէնի-
յէթսիզ ասըրլար թէսմիյէ իթտի-
կիմիզ հալտէ ասըր հալըրը թէտ-
գըզը նազարտան կէշիրտիկիմիզ-
տէ, վէ էհալինին սէֆալէթի հա-
զըրէսինէ կէօզ կէշտիրտիկիմիզտէ
էֆտէն, աշըր վահշէթ վէ աշըր
մէտէնիյէթսիզ զէմանլարտա պու-
լընըօրըզ տէմէքտէն քէնտիմիզի
ալամայաճաղըզ :

Տէպալի

ՖԵԼՍՈՒՆՍ ԲՐԵՆՍ ԲՈՒՍԻՍՏՍՈՒՆ

Ֆէլսամէթու Բրենս Ֆէրաի-
նանտ վէ Բրենսէս վէ Բրենս Պո-
րիս հազարաթը, Մ. Սթոյիլօֆ
վէ հարպիյէ նազըրը վէ մայէթ
մէմուրլարը իլէ պէրապէր էրէքիք
վարօրը իլէ Յուլիս 8 տէ Օտէսայա
հէթիշուպ, շէհրին վալիսի վէ աս-
քէրի գօմանտանը վէ սաիւր պէօ-
յալը մէմուրլարտան գապուլ օլըն-
տըգտան վէ ասքէրլէրտէն սէլամ-
լանտըգտան սօնրա, շէհրին պէլէ-
տիյէ իլիսի Բրենս հազըրէթլէրինէ
էքմէք վէ թուզ թագտիմ իթմիշ
վէ էհալի հոշորա սէտալարը իլէ
պէյանը մէսէրլէթ իթմիշլէր տիւ-
շէհրին զօգազլարը ըուս վէ պուլ-
կար պանտէրալարը իլէ տօնատը-
մըշ :

Բրենս վէ Բրենսէս հազարաթը
խուսուսի թրէնլէ Բէթէրզպուրկա
վասըլ օլմալարընտա կրանտիւքլէր
վէ Տիւշէսլէր թարաֆընտան մու-
թանթան սուրէթտէ գապուլ օլըն-
մըշլար վէ սէրայը իմքէրաթօրիտէ
Չար վէ Չարիճա հազարաթընտան
սամիմի սուրէթտէ գապուլիյէթ
պուլմըշլար : ազլամ ֆամիլեմաճա
ղայըրը ըսմի օլարագ Չար վէ Բը-
րենս հազարաթը պիլիլքտէ թա-
ամ իթմիշլէր տիւ :

Յուլիս 12 տէ քէշիտէ օլընան
մութանթան զիյաֆէթտէ, Չար
հազըրէթլէրի գատէհինի ֆէլսամ.
Բրենս վէ Բրենսէս վէ վաֆթիս
էվլատըրը Բրենս Պօրիսին էօմր ու
սըհէթինէ միւնհասըրէն նուշ
իթմիշ օլմալը, Բրենս Ֆէրաի-
նանտ հազըրէթլէրի տախի ճէվա-
պէն՝ զայէթ նէզաքէթլի վէ լէ-
թաֆէթլի պիւր լիսանլէ, « Չար
հազըրէթլէրի, Պօրիս սաղտըճ(կըն-
քահայր) օլմանըլէ Բուս վէ Պուլ-
կար իքի հէմշիլէր միլլէթլէրին մի-
նասէպաթընը գապիլէշտիւրմիշ օլ-
տընըզ. Պէն տախի վաֆթիս
էվլատընըզ Պօրիսի Սիլէ թագ-
տիմ իթմէք էն մուգատտէս վա-
զիֆէ ատտ իթմիշ օլտըղմտան
պու վասիթա իլէ հուզուրընըղտա
պուլտըղմըզ ֆէվզէլատէ գա-
պուլիյէթտէն տօլայը միւթէշէ-
քիլիմ : » տէմիշ վէ գատէհինի
Չարըն վէ Չարիցանըն վէ խանէ-
տանընըն վէ ումուս Բուսիանըն
պախտիւրըղը նամընա նուշ էյլէ-
միշ տիւ :

Սօֆիա կաղէթալարըն էքսէրի-

սի Բրենսին Բուսիատա շու մու-
թանթան գապուլիյէթինի բէք մէ-
սէրիյէթլէ թէլազզը իթմէքտէ
տիւրլէր :

Նօլօէ վրէմիւս նամ նիւմ ըէսմի
ըուս կաղէթալար Բրենսին սէյա-
հաթընտան պահալէ տէմիշ տիւ-
« Բրենս Պօրիսին վաֆթիսինտէն
պէրու Բուս—Պուլկար միւնասէ-
պաթը տալիմի օլմագ իւզըն սըզ-
լաշտըլար վէ խայրէթ ու սիւքիւ-
նէթլի պիւր հալ քէսպ իթտիլէր :
Բուսիանըն բօլիթիգասը Պուլկա-
րիս իլիւն քէնտի վալիֆէի թարի-
խիյէսինի պաշա չըգարմագ տըր,
հանի Պուլկարիանըն սէրպէստի-
յէթինի մուհաֆաղա իթմէք » :

Մ ՈՒ ՀԱՐԵՊԵ

Բէսմի հալատիսաթա կէօրէ՝
Մանգանիլօ սուլարընտա օլան մու-
հարէպէտէ (21 Յուլիս) Ամէրիգա-
լըլար Սպանիալըլարըն 3 տէտ
թիւճարիյէ վէ պէշ ատէտ հարպ
վարօրլարընը Բարչալաճըլար տըր :
Ֆիլիբին նամ ատալարըն պաղը
նօզթալարընա տախի Ամէրիգա
ասքէրլէրի գարայա չըգմըշ վէ
հարպ վարօրլարը իլէ մուհաֆաղա
օլընմագտա ըմըշլար :

Մա' իլատան շէքիլէն պիւր թէ-
լէկրաֆա կէօրէ, ասըլարըն ընիսի
Ալիինալտօ թիկտաթօրըզ վէ գա-
նունը հարպի իլան իթմիշ տիւ :

Ժենէրալ Պլանգօ իսէ Սանթի-
ակօնըն էլտէն կիթմէսինէ, էհէմ-
միյէթ վէրմէք իսթմէսէյալ, Սպա-
նիա օրտուսընըն միւքէմէլ գուլ-
վէթտէ պուլընտըղընը պէյան իթ-
մէքտէ տիւ :

Սանթիակօ ճիւրաբընտա սիւհ
պէտէպթ՝ Սպանիալարա գարընը
հան իթմիշ օլան ասըլարըն ըն-
իսի կարսիս ժենէրալ Շաֆթէ-
րէ պիւր մէքթուպ հազուպ, պուն-
տան սօնրա ասըլարըն Ամէրիգա-
լըլարա մուսվէնէթ իթմէսէքէթլէ-
րինի վէ քէնտիլէրին ալըր մուսմէ-
լէտէ պուլընտըղընը պիլտիւր-
միշ տիւ : Ամէրիգա ասաքիլինին
հէթիլմէսինտէ կարսիս քէնտի ա-
տէմլէրի իլէ տաղլարա շէքիլէքէք
իմիշ :

Ամիրալ վաթսօնըն տօնան-
մաղը Էվրօբայա կիթմէքտէն էվ-
վէլ Իօրթօ. Բիկօյա ուղրայաճագ,
իշպու տօնանմա Սպանիա սէվա-
հիլինի վուրմագլէ պէրապէր, Ա-
մէրիգանըն տէնիզ գուլվէթլինի
Էվրօբալըլարա կէօսթէրէքէք տիւ :

ՄԻԻԹԵՆԵՎ ՎԻԵ

Թիւրքիանըն ասքէրիյէ գուլ-
վէթինի արթըրմագ իլիւն սէրաս-
քէր պիւր բրօկրամ թէրթիպ իթ-
մէքտէ օլտըղընը Սթանպուլտան
պիլտիւրմէքտէ տիւրլէր : մէքթիւր
բրօկրամ մուհէպիլնէ՝ մուհարէպէ
իլիւն 170 թագուրը քէտիֆ աս-
քէրի արթաճագ ըմըշ : իշպու հէ-
նի թէրթիպաթա կէօրէ 10 1/2
հէնի ալայլար թէշէքթիլ իտէճէք
վէ պու սէնէ զարֆընտա թէշէր-
լաթ իզմալ օլընմագ ըմըշ :

Սթանպուլտա կէղէն զանիյա-
թա կէօրէ, թիւրքիանըն պու հէ-

նի հազըրըղը Պուլկար, Սըրպ վէ
Գարատաղ հիւքիւմէթլէրին օր-
տուլարընը գուլվէթլէրմէք զայ-
րէթինտէ պուլընմալարընտան իլէ-
րի կէլմիշ օլմաճագ տըր : քէլա Սը-
նաուտըգտա Գօշանա վէ Պէրանա
վուգուսթլարը տախի սէպէպ ատտ
օլընըյօր :

— Կիլիստէ մուլագգաթ պիւր
իտարէ թէշէրլ օլընմագ պապընտա
պէօյիւք տէվլէթլէրտէն թէրթիպ
օլընմըշ օլան թէշէրլաթ ճէտվէլի
կիլիսիսին մէճիլիսի միլլիսինտէն
մէպտէն գապուլ օլընտը :

Ամիրալարըն թէքիֆաթը տախի
մէճիլիսի միլլի գապուլ իտուպ,
իսլամ էհալինին ատանըն իշէրլէ-
րինտէ քէնտի քէօյլէրինէ կիտէ-
պիլմէլէրի իլիւն էմիլիյէթ իպրագ
իթմէքտէ իսէլէրտէ, թիւրք աս
քէլէրլին ատաւտան շէքիլուպ կիթ-
մէլէրինի թալէպ իտէյօրլար :

— Վիեննատաքի Բուս էլիսինին
հէկէնի Գօնթ վլատիմիլ՝ միլլի
մուսթիլիֆէտէն միւթէշէքթիլ պիւր
սինտիգա թարաֆընտան, թիւր-
քիատա պիւր չըմէնտըքէր խաթ-
թընըն թէհէսիս ու ինչասը իշու-
Սուլթանտան իմթիպ իսթմէմիշ
տիւ : Մէքթիւր խաթթ թիւրթօլի-
տէն (Սիլիւս) Աճէմ՝ քէօթիլինէ
գատար թէմտիտ օլուուպ Եփ-
րատ վէ Տիգրիս ըրմագլարըն պիւր-
լէշտիլէրի մահէլէ կիտէճէք տիւ :

Քէլա Աճէմիսթան սինօրընտան
Պաղտատ, Քէրպէլա վէ տահա ա-
շաղըլարընա գատար պիւր չըմէն-
տըքէր խաթթը տախի թէհէսիս
իթմէք իլիւն տիւշիլինիլմէքտէ օլ-
տըղը սօն հալատիսաթտան տըր :

— Էրմէնիսթան գըրկընլարըն էս-
նասընտա զարարտիտէ օլան ֆը-
րանսըզ թագաւարա թագմինաթ
թալէպ իտէն նօթայա Պապը Ալի
ճէվապ վէրուպ, զըրկընլարտա
հիւքիւմէթ մէսուլ օլմատըղընը
իտտա իթմիշ տիւ :

— Բուս էլիսի Պապը Ալիյէ
հէնիտէն պիւր նօթա վէրուպ, կալ-
կասիատա պուլընան միլլէթտաշ-
լարըմըզըն վաթանլարընա ավտէթ
իթմէլէրի իլիւն միւսատէ օլըն-
մասընը վէ պիւր գօմիսէր թային
իտիլմէսինի թալէպ իթմիւ վէ
աքսի հալինտէ պիւթիւն մէսուլի-
յէթին Պապը Ալի իւզէրինէ աղըր-
լաշաճաղընը իլիթար էյլէմիշ տիւ :

— Գօսօվա վիլայէթլինտէ Սըրպ-
լարըն Արնաուտլարա գարըն շի-
քեայէթլէրինի թահգըզ ու թէֆ-
թիշ իթմէք իլիւն պիւր գօմիսթօնը
մախսուսըն թայինի վէ պիւր
սըրպ մուրախասըն տախի օլ գօ-
միսթօնա տախիլ օլմասը պապըն-
տա Սիւրպիս էլիսի թէքրարէն
Պապը ալիյէ պիւր նօթա վէրմիշ-
տիւ :

— Բուս էլիսի Մ. Չէնօվիէֆ
ալիլէն Սուլթանըն հուզուրընա
չըգմասընտա՝ Արնաուտլարտան
պիւր օրտու թէշէրլ իթմէք թէտ-
պիլիլինէ գարըն սէօյլէյալ, Ար-
նաուտլարը թէրպիյէ իթմէլին
էն միւնասիպ վէ կիւզէլ թարիգի

մէքթէպլէր թէհէսիս իթմէք օլ-
տըղընը պէյան իթմիշ տիւ :

— Գարատաղ մասլահաթիւզարը
տախի հէնիտէն Երուզ սէրայընա
միւրաճաթլէ Պէրան ճիւլարընտա
խարապ օլընմըշ օլան քէօյլէրին
թամիւր ու ինչասը իլիւն լազըմ օ-
լան ագճէնին՝ Պապը Ալիին վատը
իւզըն՝ պիւր թէհէլի թէհէտիյէ
օլընմասընը թալէպ էյլէմիշ տիւ :

— Վէրսալ մահէթէսի Մ. Չօլա-
յը պիւր սէնէ հապսա վէ 3000
ֆրանգ ճէգաի նագաթիյէ մահ-
քիւմ իթմիշ օլմասընտան տօլայը
մէքթիւր շաիլի մէշհուր ավգաթ-
լարընըն թէնսիպի իւզըն Ֆրանսա
խարիճինէ չըգմըշ իսէտէտալտա-
նըն մահէթէլ թէհէսիլտէ ըուլլէթ
օլմաճաղըն էնատէ հազըր պուլընա-
ճաղընը Բարիլ կաղէթալարըն ես-
զիյօրլար :

— Ինկիլթէրա տէվլիթի տէնիզ
գուլվէթլինի հէնիտէն արթըրմագ
իլիւն 20 տաթտ հէնի հարպ վա-
բօրլարըն ինչասը պապընտա պիւր
բլան հազըրլարմըշ օլտըղը Մ.
Կօշըն մէճիլիս մէպուսանտա պիւ-
տիլմիշ տիւ : Մէքթիւր վարօրլար
8 միլիօն ինկիլիզ լիւրասը զըյմէ-
թինտէ օլմաճաղար ըմըշ :

Ինկիլթէրանըն պու հէնի հա-
զըրըղը Բուսիանըն պաղը օ հօլտա
թէտպիլինտէն իլէրի կէլմիշ օլ-
տըղը Մ. Կօշըն սէօյլէթլէ պէ-
րապէր, հալը հազըրտա պու խա-
սիմանէ պիւր թէտպիւր ատտ օլը-
նամագ տէմիշ տիւ :

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ

Ս. ՍԱՊԱՆ—ԳԻԼԵԱՆ

ԵՒՐՈՊԱՅԻ ԳԱՂԱԳԱԿԱՆ ԴՐՈՒԹԻՒՆԸ
ՊԵՌԻԼԻՆԻ ԴԱՇՆԱԴՐՈՒԹԻՒՆԻՑ ՅԵՏՈՅ

ԳԻՆ ԴՅՐԱՆՔ

Կը վաճառուի Շարժուիլի խմբագ-
րատունը :

ԱԶԴ

Սիլիստրէի իգական նախակըր-
թարանին համար կ'ուզուի վկայ-
եալ ուսուցչուհի մը, որ պէտք է
տեղեկակ ըլլայ՝ Հայերէնի, Կրօնա-
գիտութեան, Թուրքաշահութեան,
Աշխարհագրութեան և լա'ւ Զե-
ռագործի : Այսպէս գոհացուցիչ
է փափաքողը կրնան գիմել ուղ-
ղակի նոյն քաղաքի հոգաբարձու-
թեան : 1—5

ԱԶԴ

Ազգային կեդր. վարչութեան
Ուսումնական Խորհուրդէն վկայ-
եալ փորձառու ուսուցիչ մը պատ-
րաստ է Պուլկարիոյ կամ արտա-
սահմանի ազգային վարժարաննե-
րէն մէկուն մէջ տեսուչ—գաստի-
արակի և կամ ուսուցչի պաշտօն
ստանձնել :
Ճիւղերն են հայերէն և ֆրան-
սերէն լեզուները, պատմութիւն,
աշխարհագրութիւն, Ի հարկին կ'ա-
ւանդէ նաեւ բնական գիտութիւն-
ները մանկավարժական գիւրուստյոց
մէջ ընդունելու :
Պայմաններուն համար բանակցիլ
ուղղակի խմբագրութեանս հետ :